

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De offe[n]sio[n]e p[ro]xi[m] p[er] vsura[m]. Ser. CXXV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

De iniquitatibus vsure

R Tertio ex punitate vsure rmaple ex manifestis
Mala vsurario punitur mala corporalia. Un̄ q̄tuor fla-
 gella r mala punitur d̄s sup̄ cōs̄t̄ioz̄ corpa p̄p̄
 vsuras. Pr̄im̄ s̄c̄ b̄oicidia. sc̄d̄z̄ famēs. t̄c̄iū p̄c̄
 ex mani- ftes q̄tū crudelitas bestiar̄. Et d̄ his māifeste
 fct̄o vsu- ait Jo. i. Apoc. vj. c. i. ap̄t̄iōē q̄rei sigilli. vbi d̄e
 vario se vidisse sedere sup̄ equū pallidū. i. diabolū d̄
 uaricie r vsuraz̄. māimona noiariū. Nā māimo-
 na diuicie interpretat̄. Eqū ar̄ pallid̄ sup̄ quē se
 debar̄ vsurari⁹ ē. Nepe pallor̄ p̄p̄ auri color
 ē. Et iō merito auz̄ des̄ḡt̄. sic̄ p̄ba ait. r postea
 riora d̄ozi ei⁹ i pallore auri: q̄ vsurari⁹ torus
 auri⁹ ē corde. Sc̄d̄ vbi s̄. i. Apoc. Et data ē illi
 s̄. diabolo p̄rās v̄t̄z̄ p̄m̄t̄reda sup̄ q̄tūoz̄ p̄el
 f̄re. s̄. vbi r̄ḡt̄ vsura r magie māifesta. i. ad ori-
 entē/occidētē/meridiē r septētrionē. inflicere
 gladio: fame morte r beitijs terre. Ecce q̄tūoz̄
 mala p̄dicera siue flagella h̄ p̄ ordinē nūcerant̄.
 Pr̄im̄ q̄dē flagellū s̄c̄ b̄oicidia. Nā d̄ficiēte cha-
 ritate q̄ magie d̄fici ex manifesta vsura: gn̄ant̄
 godia dissensioēs: diuicioēs siue partialitates ex
 v̄t̄z̄: ex q̄b̄ oib̄ b̄oicidia sequūt̄. Et d̄ h̄ Jo.
 ait. inflicere gladio. Sc̄d̄z̄ flagellū ē famēs
 sc̄z̄ p̄p̄ t̄raz̄ sterilitatē: seu p̄p̄ guerras: grad̄iel
 siccitates: inūdiat̄ia pluuiar̄ r fluuior̄: auz̄ p̄p̄
 fures rodētēs blada: auz̄ p̄p̄ iordiat̄a frigora
 siue calores r p̄h̄les famis occasioēs. Et d̄ hoc
 Jo. d̄c. r famēs. T̄c̄iū flagellū s̄c̄ pestes sic̄
 p̄ corruptioēs aer̄: aq̄ v̄l̄ t̄re. morbos varios ge-
 nerātes. febriū: fluxū: r̄fū: iurgior̄: ap̄ostes
 marū r p̄s̄t̄iū rā crebre q̄s̄ oēs patrias p̄sumēs
 res. Et d̄ h̄ Joā. subdit̄. r morte. Quārto fla-
 gellū est crudelitas bestiar̄: vic̄ lupoz̄. v̄l̄oz̄
 voraciū boiē: seu rabidoz̄ canū venēato mor-
 tu r̄oricat̄iū eos: r p̄s̄t̄iū bestiar̄. Et d̄ h̄ Jo. d̄c.
 r bestijs t̄re: a q̄b̄ i p̄sona iustoz̄ postulabat̄ li-
 berari d̄i. Ne tradas bestijs aias p̄ficiū t̄ibi.
 Rogem⁹ q̄ deum vr̄a tantis malis vsuraz̄ r
 alijs nos misericordit̄ libare dignet̄ q̄ ē b̄n̄. r̄c.

De offēsiōe p̄ri p̄ vsurā. Ser. CXXV.

Radix oim maloz̄
 ē cupiditas. i. Tim. vj. In p̄cedēti s̄.
 Audist̄ p̄ lōgū p̄cessū quō vsura offē-
 dat̄ deū: q̄ fac̄ deū d̄relinq̄re/ idolatrare r deuz̄
 ap̄uḡre cū q̄busdā dubijs. Que ē veritas seq̄-
 ret̄ si null⁹ ēer public⁹ vsurari⁹. Que ē mala
 p̄p̄m̄ t̄erabere d̄n̄t̄ ab vsur̄. Nūc̄ p̄n̄r̄ videndū
 erit. quō p̄ vsurā offēdit̄ p̄rim⁹. Pro ḡa Aue.
 Radix ois̄ r̄c. vbi s̄. In p̄n̄t̄i ser. r̄ḡt̄. xij
 aniditates q̄b̄ vsurari⁹ p̄ris suis nocēt̄. Et has
 dist̄iguā i tres p̄ces. In q̄libz̄ p̄t̄iū r̄ḡdo q̄rru-
 oz̄ iūct̄ares siue q̄tūoz̄ mala q̄b̄ vsurari⁹ p̄rioz̄
 suos offēdit̄. Circa p̄mū r̄ḡt̄ q̄tūoz̄ inq̄-
 tates q̄z̄ sp̄ vna ē peior̄ altera. p̄ma mala. sc̄da
 peior̄. t̄ria pessima. q̄tra neq̄ssima r s̄c̄ ille.
 1 Eradicatio charitat̄ siue exercitio s̄r̄ne dile-
 2 Fons p̄p̄ij amor̄ r peior̄. (t̄ris mala
 3 Mater illegalitatis r d̄ceptionū pessima
 4 Legalitatis p̄ditio nequissima

Pria vsure iūctas: q̄ ē eradicatio charitat̄
 seu exercitio s̄r̄ne dilectiois. Un̄ s̄ Aug. d̄ st. ad
 Pe. Cupiditas venenū ē charitat̄: s̄z̄ n̄cō dubi-
 tat̄ vsurā ex mala cupiditate r̄paliū p̄cedet̄. Q̄
 ar̄ cupiditas siue vsura extinguit charitatē p̄ri
 p̄z̄: q̄z̄ murū libale atq̄z̄ ḡuit̄ ac⁹ ē charitat̄
 atq̄z̄ s̄r̄ne dilectiois: eo q̄ ex tali actu fr̄q̄ntato
 fm̄ Alex. d̄ ales. mutua b̄nficia accēdit̄ chari-
 tate: ex q̄b̄ t̄ūc̄ s̄r̄ne dilectiois habit⁹ gn̄t̄ s̄i b̄i
 pus n̄ fuit: v̄l̄ augmētat̄ s̄i p̄⁹ erat. Un̄ t̄ūc̄ ali-
 q̄s̄ delectat̄ t̄ē murū p̄rio/ fr̄q̄ntare. Sic̄ e⁹
 si ac⁹ dandi murū n̄ ex charitate: s̄z̄ ex cupidit-
 tate r spe lucr̄i ab boie fr̄q̄ntat̄: ex t̄libz̄ actibz̄
 cupiditas gn̄t̄: r gn̄t̄ ac⁹ r dilatat̄: r i cā. **Tora**
 cā cōplacēt̄ia r̄paliū boiēz̄ p̄duc̄: q̄ i voraginē i auaricia
 faciabil̄ r iextrigibilibz̄ apperit̄ p̄cc̄t̄ie mergit̄. s̄z̄
 illd̄ Ec̄c̄s. v. Buar⁹ n̄ i ple. pe. Imo si q̄s̄ cū p̄t̄
 ḡt̄ murū dare negat̄: ē r i cā cupidois vorā-
 ginē n̄ labat̄: n̄ en̄ ab hac auaricie macula imu-
 nis: ec̄c̄ dare i ml̄s̄ casibz̄ s̄i p̄ceptū: v̄z̄ s̄. ser.
 cr. v. E f g h i. his n̄pe duobz̄ modis: vic̄ n̄ dā-
 do murū ḡt̄ auz̄ n̄l̄fo mō illd̄ coicādo: exim⁹
 ḡuit̄ charitas r dilectio in̄t̄ ciues v̄l̄ saltē dimi-
 nuat̄. ita vr̄ iā v̄s̄ificet̄ illd̄ apl̄. ij. Tim. iij. in noz̄
 uillimis diebz̄ ista. r̄pā pi. r t̄r̄it̄ bo. sc̄ip. amā.
 cupi. clar̄. sup̄bi blasphem̄ r̄c. Doc̄ idē ē on̄dit̄
 apl̄s̄ i v̄bis char̄. di. Radix ois̄ ma. ē cupi. q̄a
 oia fere mala oriūt̄ ex illa. Et e⁹ origiē d̄ chari-
 tate: q̄z̄ oia b̄na ex ordiat̄o amoz̄e oz̄iginēz̄ h̄nt̄
 eo q̄ ois̄ v̄ruti r bonoz̄ radix r forma charitat̄
 dicat̄. De h̄ b̄i: e⁹ d̄ vsu. i. c. vsuraz̄ voraginē. li.
 vj. vbi b̄i ex p̄n̄t̄. c. q̄ null⁹ i p̄obioz̄ fur v̄l̄ rā
 proz̄ q̄ vsurari⁹: q̄ aias d̄uozat̄ r fact̄ares ex
 baurit̄. vr̄ ibidē d̄. Ex his p̄z̄ q̄re mod̄n̄s̄ r̄pibz̄
 rā c̄f̄n̄s̄ r q̄dā mō horridū p̄z̄ id̄ ḡt̄ibz̄ bonuū
 dare ḡt̄: q̄z̄. s̄. iā v̄s̄ificat̄ q̄s̄ d̄n̄s̄ ait Mar. xxiij.
 q̄m̄ abūdauit̄ iūq̄. refri. cha. mul. Et q̄d̄ p̄ueniē-
 ti⁹ dici p̄e iūctas q̄ vsura: q̄z̄ r n̄ eq̄tate sonat̄ r
 verā p̄ p̄rim̄ iūctate ipozat̄. Sc̄do b̄ idē p̄z̄
 exp̄iētia. S̄ar̄ ei demōstrat̄ p̄ exp̄iētia: q̄ si q̄a
 asuescit̄ elynas disp̄s̄are/ sp̄ ad apl̄ largiēdū
 dilatat̄ cor ei⁹. Et q̄d̄ mirabile ē illi⁹ suba ex b̄
 n̄ miuit̄: s̄z̄ q̄dā icōp̄rebētibz̄ mō crescit̄. s̄z̄ illd̄
 puer. s̄. Alj diuidūt̄ p̄p̄a r d̄itoz̄es s̄iur̄: ali j re-
 cipit̄ aliēa r sp̄ i egestate s̄. Et itez̄ Lu. vj. d̄a-
 re r dabit̄ vob̄. Ex p̄missis ḡp̄z̄: q̄ sic̄ ex ip̄o a-
 eru murū ḡt̄ dari siue ex elynaz̄ fr̄q̄ntatioē
 charitas in̄t̄ c̄b̄t̄ioēs gn̄t̄ r augmētat̄. sic̄ ex d̄
 fecu eoz̄ eradicat̄ charitas: r extinguit̄ in̄t̄ c̄b̄t̄
 anos r̄a dilectio p̄rioz̄. Sc̄do iūctas vsur̄ **B**
 Charitas ei fm̄ Aug. cōta p̄p̄is r n̄ p̄p̄a cōibz̄ **Corru-**
 an̄ponit̄. vsurari⁹ ar̄ fac̄ oppositū. Nā sic̄ p̄ ex **p̄cela h̄e**
 p̄n̄t̄ia p̄z̄. q̄libz̄ b̄o exercitio suo in arte recipi- **amicie.**
 blice v̄n̄t̄. agricole. cerdōes. sutores. fabri. sc̄ulz̄
 prozes. piccozes. milites r p̄s̄l̄s̄ oēs: sol⁹ vsu-
 rari⁹ s̄ibi soli v̄l̄ ē: atq̄z̄ n̄l̄t̄ alē nisi s̄ibi soli lu- **Miluo**
 crat̄. p̄p̄ea miluo p̄p̄and⁹ ē q̄ sp̄ clamar̄ Dio. **cōparat̄.**
 rari⁹ q̄z̄ milu⁹: q̄z̄ solūmō clamar̄ ore. Ubi vsu- **vsurari⁹**
 rari⁹ cupido corde/ ip̄o ore atq̄z̄ neq̄ssimo ope.

Usur
 v̄l̄
 p̄o

Expl

Et
 N̄r̄
 galit̄
 r d̄cep-
 onum

B
 Corru-
 p̄cela h̄e
 amicie.

Miluo
 cōparat̄.
 vsurari⁹

Amore si cessat. Tanta denique propriam cupi-
dine flagrat: quod in quantum cal nemine diligit nulli
quod se associat nisi cum propriam lucrum atque comodi sunt
eo quod usura miro modo gratia corrumperet omnes am-
icitie atque civitatis societates. Id valde prope de calibus
loquitur apostolus Phil. ii. di. Oes scilicet usurarii quod sua se
quiritur non quod iesu christi. Et quod usurarii solum sibi prodest
et alijs obest. id est morte illius letantur magis et oes
sanguinei et quod de alio civitatis gratia peccatores:
Lui et roe: quod dum vivit coram auarum et cenarum: ne
de bonis suis precipue sanguinei vel amici sui. non
pauperes vel vicini: quoniam tota familia domus
sue et auaricia sua vivit cum illo in angustia ve-
parebit in ser. Lu. x. talis usurarius defunctus est:
si dimisit quod restituit male ablata census: iocun-
dantur clienti qui ei soluerunt usuras. Et si et commisit
quod restituant iocunda letantur pauperes et medicus. Et
sic coram oes audita usurarii morte gaudet. Et
maxime illi quod de bonis suis quod an non poterat pro-
pare sperat. Un talis merito assilatur porco: de quod
dum vivit nulla bene utilitas sed magis labor. eo quod
mox de illo et magni et parvi et quoniam consan-
guinei: quoniam vicini precipue. Sed bene raro est
legitimum sequuntur extremis usurarii ut usury
ras committat restituit. quod i vita sua non meruerit
hanc gratiam sequi. fm illud Aug. in ser. de Inno-
centibus. Hac anaduersiois pena peccati peccatores
ut mores oblitiscant sui quod vivens oblitus est dei.

Usurari
us assilatur
porco

Exemplum

De h audiamus etiam de quod dicitur usurario. quem dum
sacerdos suus i extremis moneret de salute sua
dicens quod tria essent ei necessaria ad salutem. vicia
plene scilicet: dolere de peccatis preteritis et restituere
aliena. Et ille respondit. Duo prima libenter faciam: sed
tertium quod facere possim: quod nihil mihi remaneat
reus neque meis. Et sacerdos. sine h non potest sal-
vari. Et ille. dicunt ita sapientes et sepeur. Lui
sacerdos. Ita vere. Et ille. Et ego volo probare
vix dicat vix. vix non restitua et sic volo mori.
Sicque iselre hox mortui est magis timens pauperem
re vire pntis quod danandoz eterna. et punita magis
quod nite. Tertia iniquitas usure quod est macer il-
legalitatis et deceptionum. Na subtilissimos con-

Legalitas
et deceptionum
subtilissimos con-

ceptos et dolos studiosissime excogitat: ut multum
plebibus vijs fenore exerceat et lucra exaugeat: et ra-
pinas acquirat. quod cum se fecisse spiritus letaret gloriatur
se sapienter egisse. et multos alios tam in malicia
quod in dicitur superasse. Quod increpat propheta dicens.
Quid gloriaris in malicia id est pecunia male
acquirenda quod porcos in iniquitate. i. i. usuraria pecu-
nia neque possessa. Tota die iniusticia cogita-
vit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum
Lui arde tota die innotat perseverare sollicitudine
ne in malicia. cum ac addit iniusticia in iustia fecit
et lucrum demonstrat. Et quod etiam in malicia cordis/
oris et operis perpetravit: recte subiugit Logica
uit. Ecce cor nequam malicia pugnans. lingua tua:
fi dei. Potens autem in iniquitate est. pbar: quod absque la-
bore iniusticia non cessat cogitare et loqui. ecce
malicia oris. Sed cum lingua non scit cogitare
re sed loqui: ideo propheta ait Logitavit lin-
gua tua. ut sicut bovis duorum iunctio exprimat im-

pro lucrum excogitatio velox est. prompta et pata pla-
tione et bovis. eo quod prompte novit ad lucra formare
et bovis iuxta cupidine cordis. Et ut ostendat quod sicut
opprobrium dicitur duobus oino conformiter merito sicut
sicut nova. acu. se. dolum. i. i. ope proficisci dolum
lucrum. Et quod quod apte barbarosorum usurarii coram
partem novacula lingua eius. Tria nepe in novacula coram
siderari pnt. Prio ei occidit acie suam in seipsa barbaros
sicut est usurarii acie sua malicia abscondit in corde suum et lin-
suo. Et id est calibus corde dicitur. Hier. xvij. Pravitus est gurgulis
cor bovis et in scrutabile. Secundo autem radar acie novacula
novacula super lapide oleo unctus: sic adulario ma-
liciosa usurarioz fecit procedit. Et dicit illi propheta ait
Nolite sicut similes eius super oleum. et ipsi sicut iacula. i.
ferientur bovis corda. Tertio cum ipsa novacula ra-
dant pilos. paulatim auferunt spolia bona. Un Eze-
ch. v. dicitur promissive ad usurarium ique. Sume tibi
bi gradum acutum radice pilos. Et sicut a propheta.
Dilecti. ma. i. i. maliciosus fecit super benigni-
tate. i. i. pl. quod mutuam dare fecit. Quarta
iniquitas est legalitatis peccatores et domesticum furtum. Et ille
la malicia est nequissima. Legalitatis ac peccatores et quod usury
rari: et magis manifestum peccatum quod lucrari intendit. cum
peccatores dicitur: quod sicut pallio peccatorum atque furtivum alie-
na pda. Est et domesticum furtum: quod usurarii facit
peccatum dicitur. Ero. xx. vbi dicitur. Non furtum facies in
mysterium. Nat. xv. scriptum est quod iesus ieravit re-
plum dicitur: et ceteros vedentes et emeres in te plo: et me-
las simulatio: et cathedras. i. sedilia vedentium
colubas cicut. et dixit eis scriptum est vicia. Esa.
lvj. Domus mea domus orationis. vos autem feci. ea spe-
la. Spelunca namque latronum dicitur: et ille locus vbi con-
gregantur spolia quod rapit. Ecce quod dicitur vocat num-
marios latrones quod p minuscul fructuum et pntium
peccata murro dabat ut offerret in templo. Deficio Usura
res ei sunt non simpliciter sed aliquid modo usury quod latro-
nes et fures. Et h quadruplici ratione. vicia

D
Legalis p
dicitur

Usura
rij decreti
ores sue
quod fures
quod latro
quod neco

Roe familiaritatis. Prio roe familiaritatis
Roe assiduitatis. Na latrones et fu-
Rone sagacitatis. res dicitur pnt latrones sil-
Roe securitatis. vestres. ipsi quo usury
latrones domesticum comprobant. Latro ac siluester au-
ditio clauore manifestate illum subito fugit: sicut prope
explicat. h quo si ceteris ad latrones clamaret ratur
domesticum latro non fugit: sicut prope ad sensum. Et id est pro-
elofior est quod latro siluester: cum nulla sit ad nocendum
efficacior pestis quam familiaris iumentum. Secundo roe
assiduitatis: eo quod magis ab eis quam a ceteris furtibus
boies dndet: quod fur et raptor expoliat aliquid tpe d
imiaro: sed ipse usury boies expoliat die et no-
cre in quibus die festo: i die dñice passiois: i pascare
et dum audit missa. Tertio roe sagacitatis. Nam
usury cum maiori malicia re aliena usurpat quod
fur et raptor: eo quod copellat voluntate eius quod mu-
tuum recipit ad consuetudinem in talis rapina. atque
p hoc sicut prio suo aliquam iniusticia non infero
re. Quarto roe securitatis. cum quod usury rem
aliena usurpat sine timore persecutionis. cum habeat
libertate et securitatem id agere si publicus est
ut quod usurarios fecerit tanta malicia circumvol-

ta
ricia

B
orru
ela de
tacie

Illud
parat
rari

De iniquitatibus vsure

vir et celat q̄ i eis vsuraria labes apparere n̄ p̄
fur̄ d̄o r̄ raptor̄ b̄ duplicit̄ r̄iore minie puati fur̄.

Sic q̄ parer̄ q̄r̄nor̄ malicie siue iniquitates q̄b̄
Nūc. p̄ sc̄da p̄re vsurarij nocet̄ p̄ris suis.
Alie q̄r̄ f̄. sequit̄ alie q̄r̄tuor̄ iniquitates vsure q̄b̄ vsura
tuor̄ in/ r̄ nocet̄ p̄rio suo

- q̄ares
- Apparēs p̄teras plēa dolis
- viz Pauper̄ homicida
- Impietas in p̄p̄n̄q̄s
- Proditio i primos

Q̄uia q̄ iniquitas ē apparer̄ r̄ dolosa p̄teras. eo
q̄ i b̄ specie pietat̄ r̄ i b̄ fidij charitat̄ paulat̄ r̄
a p̄ncipio q̄ i insensibilit̄ sp̄it̄ r̄ sp̄edo vsq̄ ad r̄o/
r̄a duozar̄oēz ep̄al̄ sube p̄rioꝝ absq̄ pietate p̄ri
ḡit̄. pur̄ mlt̄plex exp̄iētia doz̄. Un̄ m̄uēū ab
vsurario paup̄i d̄atu op̄iū dicit̄ p̄. cū dormiens
sopozet̄. vt̄ i f̄s̄ibilit̄ illa modica suba sua cuiq̄
sc̄ret̄ atq̄ p̄uct̄. Et iō tāta cupiditat̄ affectioē
eruit̄ sibi p̄pos oculos m̄t̄s. vt̄ sc̄p̄z credat̄ atq̄
dicat̄. p̄ri icendere pietatē vbi solū aut̄ p̄ncipal̄
l̄t̄ it̄ēdit̄ p̄riū luc̄z atq̄ comoditatē. Ecce dolo
sa p̄teras r̄ hypocrit̄is simlata. 3̄ q̄ d̄. Deu. xv.
Nā agas q̄p̄ia callide i f̄ris n̄citatib̄ s̄bleuā/
d̄is. Hac q̄d̄ ē cā aliq̄ dicit̄ de q̄b̄ iudeis siue
vsurarijs ipe ē vald̄ pb̄. b̄n̄fac̄ vnicuiq̄. v̄l̄ ga
rit̄ et d̄at̄ den leuē gar̄ guelich. cū t̄n̄ sit̄ ip̄i⁹ et
s̄b̄ fuo piet̄ atq̄ pauperē excoziat̄. Quō ei cal̄ di
ci p̄t̄ p̄i⁹ q̄n̄ pauperē v̄l̄ egenū idigētē auxilio. i.
m̄uēū q̄r̄ d̄ādo iuuat̄ fieri pauperiorē. et illa
modica suba quā paup̄ b̄z nec ei suffic̄. finalit̄
puat̄. O seua p̄teras r̄ crudelissima fera. q̄ au/
dacia. q̄ deniq̄z temeritate cal̄ se d̄e ex pietate
moueri aut̄ i b̄ agere op̄p̄tū. S̄z s̄t̄ m̄lti dicen
tes r̄ hec audietes. Nihil ad me d̄ vsurarijs lo
q̄. q̄ si b̄n̄ d̄c̄ suos scrutar̄ēt ex p̄missis ser. in/
n̄citatē se mlt̄pl̄ vsure laq̄is r̄ strictos. **S̄c̄da**
iniquitas q̄ vsurari⁹ ē pauper̄ h̄ocida. Nā pau
p̄i aufert̄ vestimētū. calca mētū. domū. lectū/
cibū. potū r̄ victū. r̄ p̄ p̄ris aufert̄ ei vitā. Un̄
Eccl̄. xxxiiij. d̄. P̄ris egētū vitā pauper̄ ē. r̄ q̄
defraudat̄ illū. h̄ō s̄guis ē. Et seq̄. Qui au/
fert̄ i sudore panē. q̄i q̄ occidit̄. p̄rim suū. Dis
nep̄e nā rex. s̄b̄uenit̄ bois idigētē q̄r̄. r̄ q̄n̄ i
se ē illi cōt̄cat̄ b̄ōa sua. Sidera. sol r̄ luna boi lu
cē. p̄st̄r̄. ether̄ roz̄. nubes pluuiā. ignis calorē
aer̄ flatū. atq̄ potū et lanac̄. fra mlt̄plicē fru/
ctū. Un̄ Aug. Iudiciū maris diuie b̄ocitat̄ ē. q̄
q̄libz res cogit̄ dare sc̄p̄az. r̄ t̄n̄ hec oia boi nō
sua b̄n̄ficia v̄dūt̄ sic vsurari⁹ nequā. s̄z q̄r̄ illa
ip̄ēdit̄. P̄reca si i die iudicij vt̄ d̄. Mar. xv.
Dicit̄ d̄ns bis q̄ indigētib̄ de b̄ōis suis n̄ fecer̄
r̄it̄ pietatē. Discedite a me ma. i. g. etnū. q̄ pa.
est̄ diabolo r̄ an. ei⁹. Esurui r̄ n̄ dedi. mibi mā
du. steui r̄ n̄ dedi. mibi potū. h̄os pes erā et nō
collegist̄. me. nud⁹ erā r̄ n̄ me coopuist̄. Quid
obscuro vsurarijs dicit̄. ē q̄ tāta impietate et
simlata neq̄tia rapiūt̄ aliēa. aufert̄ n̄cē panē
d̄ māu famelicor̄ r̄ pucor̄. potū d̄ māib̄ sic̄
h̄ūdoz. hospitij r̄ domicilij aberrant̄ circūq̄
q̄ r̄ vaḡ. indumētū d̄ dorso nudor̄. ex penu
ria infirmari faciūt̄ sanos. r̄ i carcerib̄ trūdūt̄

Opium

**Hypo
critis s̄
mulata**

**S̄
Domici
da pau
perū**

r̄ cruciat̄ liberos. r̄ cāq̄ lupi rapaces d̄ carnib̄
miseror̄ se sacagūe satiare. **Tercia** iniquitas
q̄ vsurari⁹ ē impi⁹ i p̄p̄n̄q̄s. fac̄ ei vsura boiem **Impius**
seu⁹ r̄ ip̄iū n̄ t̄m̄ i aliēos. s̄z et̄ i p̄pos filios in in p̄p̄n̄
alios r̄ sanguicos ip̄icarat̄ r̄ neq̄tia effūdere fa quos.
cit. dū sp̄ialit̄ interimūt̄ p̄ cū. Un̄ O leas. iy. c.
ait. Effraim deduc̄ ad inf̄ecozes filios suos.
Effraim nep̄e crescēs inf̄p̄cat̄. r̄ merito vsura/
riū q̄ p̄ vsurā i diuicijs creuit̄ fecit̄. Hic vero t̄ē
ad diabolū aiāz inf̄ecozes filios suos d̄ducit̄/
cū. p̄p̄is filijs diuicias male acq̄st̄as relinq̄.
Et q̄ et̄ p̄z q̄ nō tācū se. s̄z r̄ oēs r̄ sanguineos
suos q̄b̄ i vita v̄l̄ i morte vsurari⁹ cōparat̄ vsu
rā demōijs i molare cōp̄zobat̄. hic. p̄ba. ait. Im
molauer̄t filios suos r̄ filias suas d̄monijs. et
n̄ d̄o. Proind̄ i inferno p̄r̄ r̄ filij iuicē maledicē
Dicit̄ nep̄e p̄r̄ filio cū eo ism̄l̄ p̄denato. Ma/
ledicet̄ sis tu fili mi. q̄ p̄r̄ te crucior̄ his tormē
t̄. sui ei vsurari⁹ r̄ auar⁹ ne tu eēs egen⁹. p̄pter
carnē tuā p̄didi aiām meā. q̄ te iniuste d̄cauit̄.
me iuste d̄anauit̄ te eēs i mudāna r̄ solatioē sū
ego i eēna d̄anatioē. O maledicte fili vt̄ qd̄ vn̄
q̄ te genui. vt̄ nā nūq̄z fuisses i m̄do ne ego es/
sem i b̄ rozm̄ero. R̄ndebit̄ fili⁹ p̄ri. imo maledi
c̄t̄ sis tu p̄r̄ mi. q̄ nisi me implicasses i tuis im
p̄ijs luc̄r̄ nūc n̄ eēm i bis eēt̄is tormēt̄. q̄ p̄
amasti me q̄ te. d̄anasti me r̄ te q̄ n̄ iuisti d̄eū
p̄ te nō iuisti d̄eū p̄ me. p̄p̄ea iuste d̄anauit̄ me
r̄ te. vt̄ v̄ficet̄ qd̄ d̄. Eccl̄. xij. d̄ p̄re ip̄io cōq̄r̄t̄ si
lū. q̄m̄ p̄r̄ illū s̄t̄ i op̄. Idē faciēt̄ v̄rozes vsura
rioz maris suis r̄ q̄bulcūq̄ p̄p̄n̄q̄s. r̄ ecouert̄
so si iuste p̄cipauer̄t ip̄ia lucra vsure.

Quarta iniquitas ē pditio i p̄rios. **Q̄**at vsu
rari⁹ agar̄ et̄ pditōēz i p̄rios suos doz̄ exp̄ien/
tia. Sep̄i ei r̄tingit̄ q̄ r̄spiciēs p̄riū vt̄rinū
f̄rem aut̄ aliū accit̄nētē sibi pulcra h̄ic domū v̄l̄
aliquā aliā possessionē pl̄mū gratā. r̄ r̄ac̄t̄ cō/
cupiscēt̄is oclor̄ subuēre illi n̄c̄it̄ aliq̄ m̄uēū
vbi p̄ p̄ignozē p̄t̄ b̄z qd̄ acq̄rere r̄ cupiscit̄. q̄ p̄
ctu inico paulat̄ p̄mittit̄ crescere fen⁹. cūq̄ t̄m̄
excreuerit̄. q̄ cernit̄ f̄ez n̄ posse colligere p̄ign⁹
accepta occasioē. ocl̄ta caueula et̄ qd̄a iusticia
silata iuridice possessionē v̄l̄ domū igredit̄. r̄ q̄
si inaduerēt̄ sic̄f̄ez suū ill̄ possessionib̄ p̄uat̄.
Ecce pditio ip̄ia i p̄p̄n̄q̄s. In aliēos at̄ hec pdi/
tio clari⁹ p̄z. Nā comedēdo r̄ bibēdo cū eis in
tendit̄ ab ill̄ p̄ vsurā rape b̄ōa sua moze pditio/
ris Jude. q̄ cū ch̄io comedēs r̄ bibēs inimic⁹ su
is. pdidit̄ eū. Silis igit̄ ē p̄ce q̄ n̄l̄t̄ parcit̄. sed i
b̄ deteriorē. q̄ illa p̄cutit̄ s̄l̄ b̄ at̄ sp̄ vel saltē s̄z

Nūc p̄ sc̄da p̄re ser. s̄t̄ adub̄ q̄r̄tuor̄ (p̄ r̄.
iniquitates vsure. vt̄ sic pleni⁹ appareat̄ q̄ seua
sit̄ i p̄rim. Et sūt ille q̄r̄tuor̄

- Destructio patriarij
- Lancer inquerus
- Morbis cōragiosus
- Illaq̄atio r̄ pditio aiarij

Prima iniquitas est destructio p̄riarij. **Tria**
em sūt generalia mala que ex vsuraria p̄uita/
te superuenire cōsueuerūt̄. infelicibus patrijs
cb̄itanorū. quoz̄ **Prima** sūt mala temporalia

S

Proditio i primos

Proditio i primos

Alie q̄r̄ tuor̄ iniquitates vsure

Expl̄

**Ursu
morb
ragiof**

Expl̄

Secunda mala spiritualia, tertia mala corporalia. de quibus
 procedenti sermone non oportet plene dici. **S**ecunda iniquitas est cancer iniquus: quilibet nanque
 reperit quilibet die quilibet hora quilibet puncto atque
 momento pauper subam fenam usurarij rodit.
 Et quod mirabile est cuncta illius bona dentes hinc
 videntur. Nummi etiam dentes habent. Sicut fru-
 mentum illius: quod ut ab hominibus comedatur a domino factum
 est dentes hinc. Et cuncta illius bona dentes hinc den-
 tes: quod comedunt egenorum domos vineas vestes
 et cuncta illorum bona consumunt. Imo quod mirabile
 est comedunt pauperum christianorum carnes et ossa.
 Proinde solet a quibusdam pauperibus lametabiliter di-
 cere: heu me quod habeo ab usurario. xl. vel. l. flor.
 murus: quod mihi primum rodunt ossa et me puniunt
 die et nocte. Jo. et persona talis pauperis Job. xxx. ca.
 Qui me comedunt non dormiunt. De hac denotatioe
 L. sari. ff. de rei. Quidam depositum pecuniam quoniam
 circa cellerarium quondam ordinis cisterciensis. quaz
 ille signatus in loco tuto iuxta pecuniam monasterij depo-
 situm: postea cum usurarij depositum repererit: celle-
 rarium arca referas nec illa nec sua iuvenit. Qui
 cum vidisset arce seras itactas et signata saccoz sal-
 marica quod nulla de furto esse suspicio: cogitavit quod
 pecunia usurarij depositum fuerat. Jo. merito usura a quibusdam nuncupatur morsura. quia
 primum mordendo primum subat egenorum. Et ideo non est
 mors si mordendo usurarij primum ad infernum cur-
 rit: sed certum peccatorum. quod primum die et nocte currit ad in-
 fernum: dum i quibus momento deum provocat ad iracun-
 diam: sicut illud Esa. lxxv. Populus. s. usurarij. ad
 iracundiam me provocat an faciem meam. **T**ertia
 iniquitas: quod usura est morbus contagiosus. **S**icut enim
 periculum reputat cum leproso diuini usurarij. sicut
 comparabiliter periculosus est cum usurariis consuetudo habere:
 aut quod ab eis acceptare: cum illud corporale est
 et spirituale periculum sit. **U**n. Hiero. ait. Lavandum est
 nobis maxime ne ab his accipiamus munera quod non
 vultur de lachrymis pauperum. ne dicatur no-
 bis: si videbas furere currebas cum illo. **D**e b. ex
 legit i vita b. Fulci: quod cum morbo esse stant dia-
 bolus obicit ei quod vestit a quodam usurario accepisset
 per quod agerem iudicet. **S**ilere vos demones: quod ocella
 sunt dii iudicia. quod diu ei spatium prona/comitatur hoies
 dina misericordia. tunc diabolus b. Forseti tagnaute p-
 cussit ut postmodum vite restitueret sp. percussiois
 signum retineret. **E**t hac percussione pmittente deo p-
 redemptio illius vestis recepit. sicque vite restitueret
 aram vitam magis prona duxit. et aliquando tpe sup-
 vincta i bonis opibus laudabiliter vite finit. sic la-
 re. et vitam describit Beda. **E**t b. et festum prona
 dicant festum Michael. **S**icque prona quod usura est
 morbus contagiosus. ille morbus heu multos infectos
 et bodie infectos. quod in suis tractibus habet pallia-
 ras vsuras: imo sepe non verentur dicere dum alii
 cui murum dederunt sub spe propinarum
 vel alienius lucri. **E**go potuissim cum pecu-
 nia mea tantum vel tantum lucratus fuisse.
Ego tanto tempore carui pecunia mea etc. **U**t
 deane illi qui murant super castris/villis/
 pratis/agris/domibus/bovis/piscinis etc.

Exemplum

Urusa est morbus contagiosus

Exemplum

Et in eorum quod pecunia eis non restituitur: fructus
 reus locarum i pignus recipiunt. verissimi vicij
 usurarij sunt. quod heu non modicum est numerus. **O**li quoniam
 i citate alij talis inveniuntur usurarij: ois homo illi
 horruit. oia bona sua bona diaboli dicebat. **S**ic
 quod domum eius aspicebat agrum prona etc. dixit. **E**t
 ce domus diaboli vel prona diaboli etc. **N**e pho-
 lo: tunc ab hominibus honorant: ois illi assurgit. **P**-
 ponunt alijs i officijs: eximant i p-
 ua magis sociant i placitis: copulant i iugis cum
 nobilibus penes. **E**t quod execrabilius est: non restitueret
 res neque restitueret volentes i cimiterijs i ecclesijs
 et ceteris locis sacris sepeliunt. **Q**uarta iniquitas
 est illaqueatio et perditio innumerabilium animarum. **D**iversis
 namque causis: rationibus et modis innumerabiles anime ex-
 hac usuraria labe illaqueantur atque perditant. **E**t quod
 dolendum est paucissimi de his aduertunt. **I**nter hos autem
 numerari primum possunt absequelegitima causa sibi usurarij mu-
 rari recipientes: ut notarij quod usurarij scilicet periclitantur
 ista. **T**estes quoque et certi i hominibus mediatores socij
 usurarij atque factores illorum sunt: procuratores
 ad usura inducentes: aduocati procuratores: pben-
 tes tibi prona exercendi fenam: sic prona / capita /
 nei / retores / pfulcs / iudices / pstantij i fauore
 usurarij statuta periclitantes. **E**t maxime principes ce-
 ois ad vsuras auxiliij / pstantij / patrociniij vel
 lectij cam vel occasioez dantes. **H**is quoque numerari
 primum videntur ecclesiarum cum vacatis earum quod locat
 usurarij. **I**nter retores hospitalium atque spualium dos-
 morum gubernatores: usurarij heredes non restitue-
 reo: vsura illorum executores iniqui / principes atque
 dnti: iudicij vel christianorum vsuras sustinentes. vsura-
 riorum filij et filie et sanguines: imo generi de vsura
 dores vroz suaz recipientes. **I**deum illi quod usurarij
 locat vel vedunt aut mutuac pecunias ut melius vsu-
 ras exercere valeant. **I**nsup non sunt imunes plati et
 curati quod vsus ad mortem pmittunt usurarios bec-
 impia cumulare lucra. **C**onfessores quoque iura in
 vita vel i morte usurarios et certos super notarios
 eis coopantes absolutes: seu ut veridica deo
 cipientes usurarios manifestos sepelientes. **E**lynas
 iuste de fenore accipientes: et quilibetque ad non sacris
 faciendum de vsuris occasioez pstantes. **E**cce hi ois
 multiplices icurrunt laqueos perditiois. **D**e his ei ait
 aplos ad Rom. i. quod non solum digni sunt morte quod ea
 faciunt sed et quod faciunt pstantur. **Q**uod ois nos
 dominus noster Iesus christus imunes faciat et pferat
 ueritatem et benedictionem in secula Amen

Innumerabilium animarum perditio

De iniquitate et prauitate quibus usurarij nocent sibi ipsis

Sermo CXXVI.

Ghesaurizat et
 Gregabit ea. ps. xxxviii. **I**n pce. ser.
 audistis duodecim mala siue iniquitates
 quibus usurarij offedunt. prios suos sibi triplici qre-
 nario distingas. **E**t quod per usura homo non solum of-
 fendit deum sicut supra dictum est sermone. **E**t iugiter
 neque solum primum sicut audistis sermone procedenti
 sed etiam seipsum multipliciter. **J**o. ipse ser. dicere iugiter

ignat. cui co.